

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองการเกษตรจากการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรม” เป็นการศึกษาถึงแนวความคิด นโยบายของรัฐและมาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองการเกษตรจากการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรม เพื่อให้ทราบถึงปัญหาของมาตรการทางกฎหมายของไทยที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองการเกษตรจากการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรมต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนได้ตั้งสมมุติฐานว่า มาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองการเกษตรจากการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรมนั้นที่อาศัยพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507, พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 หรือพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และมาตรการทางกฎหมายอื่นที่มีอยู่ในประเทศนั้นยังไม่เพียงพอและยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควรดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยุติการดำเนินการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชจีเอ็มโอทุกชนิดในระดับไร่นาและมิโนบายไม่ยินยอมให้มีการนำเข้าเมล็ดพันธุ์จีเอ็มโอมาเพาะปลูกในเชิงพาณิชย์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ว่ามีความปลอดภัยและยินยอมให้มีการนำเข้าเมล็ดพันธุ์จีเอ็มโอเฉพาะเพื่อการวิจัยเท่านั้น แต่ก็ยังเกิดกรณีของฝ่ายจีเอ็มโอที่เรียกว่าฝ่ายบีที ได้เล็ดลอดโดยผิดกฎหมายไปปลูกเป็นการค้าอย่างแพร่หลาย และเกิดกรณีหลุดลอดของมะละกอจีเอ็มโอจากหน่วยงานของราชการเผยแพร่ไปสู่เกษตรกรเองนับแสนต้น โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบก็ไม่ได้ตระหนักและดำเนินการแก้ไขจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

จากผลการศึกษาเรื่องนี้เห็นว่าแม้พืชดัดแปลงพันธุกรรมจะมีประโยชน์ต่อเกษตรกรมากในแง่ของการเพิ่มผลผลิตหรือการต้านทานแมลงและโรคเกี่ยวกับพืช รวมถึงคุณสมบัติที่ทำให้สามารถเก็บรักษาได้เป็นเวลานาน ไม่เน่าเสียง่าย แต่ปัจจุบันก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนว่าการบริโภคพืชดัดแปลงพันธุกรรมจะเกิดอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์หรือเกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมหรือความปลอดภัยทางชีวภาพหรือไม่ ทำให้หลาย ๆ ประเทศในโลกที่เป็นประเทศคู่ค้าที่ซื้อผลิตผลทางการเกษตรจากเมืองไทยมีความความกังวลต่อปัญหาของพืชดัดแปลงพันธุกรรมดังกล่าว เป็นผลให้เรื่องของพืชดัดแปลงพันธุกรรมจีเอ็มโอกลายเป็นประเด็นที่นำมาใช้ในการกีดกันทางการค้า ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ต้องการทำเกษตรดั้งเดิมหรือเกษตรกรอินทรีย์ทำให้มีภาระต้นทุนสูงขึ้นหรือส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ผลิตผลของตนปนเปื้อนจีเอ็มโอโดยไม่ได้

ตั้งใจ สินค้าเกษตรเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญที่ทำรายได้เข้าประเทศ และประเทศไทยมีนโยบายที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลก การปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรมนั้นย่อมจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรไทยเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษาวิจัยยังพบอีกว่ามาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองการเกษตรจากการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรมนั้นยังไม่ครอบคลุมและยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองภาคการเกษตรได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมโดยตรง เพียงแต่อาจนำมาปรับใช้ในแต่ละกรณีหากเข้าลักษณะที่กฎหมายฉบับนั้นมุ่งควบคุมอยู่เท่านั้นเช่น พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ.2507 และการออกกฎหมายลำดับรองอาทิมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 3 เมษายน 2544 หรือ แนวปฏิบัติในการทดลองและวิจัยพืชแปลงพันธุ์หรือพืชดัดแปลงพันธุกรรมที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าของกรมวิชาการเกษตร หรือการปรับปรุงและจัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพฉบับใหม่สำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่หรือพันธุวิศวกรรม พ.ศ. 2547 ของคณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพนั้น ก็ยังไม่เพียงพอเนื่องจากยังปรากฏการหลุดรอดของพืชดัดแปลงพันธุกรรมออกสู่สิ่งแวดล้อมเป็นระยะ ด้วยสาเหตุจากหน่วยงานของทางราชการผู้ออกกฎเกณฑ์นั้น ๆ เองและประเทศไทยเองก็ไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่สามารถเยียวยาและบรรเทาความเสียหายเมื่อเกิดการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรมขึ้น

ดังนั้นจึงเสนอให้มีการเร่งจัดทำกฎหมาย โดยกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้นั้นจะต้องมีมาตรการที่ครอบคลุมทั้งด้านการวิจัยและพัฒนา , การควบคุมการผลิต การนำเข้าและการขนส่ง , วิธีการควบคุมการปนเปื้อน , การมีส่วนร่วมของประชาชน , การพิจารณาใบอนุญาตที่เข้มงวด , ความรับผิดชอบและการเยียวยาความเสียหายในกรณีที่เกิดการปนเปื้อนขึ้น และบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ที่ได้รับหรืออาจจะได้รับผลกระทบจากพืชดัดแปลงพันธุกรรมอย่างเพียงพอ ทั้งนี้จะต้องมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน และการการจัดทำร่างกฎหมายทั้งหมดนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักการป้องกันล่วงหน้าตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮน่าว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ , การคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ และตัวแปรอื่น ๆ ของประเทศไทยเป็นหลัก , หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน , หลักสิทธิเกษตรกรและภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวคิดด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ เพราะสำหรับประเทศไทยเกษตรกรรมมิใช่เป็นเพียงอาชีพเท่านั้นแต่เกษตรกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางวัฒนธรรมของประเทศ เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงตัวตน ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชุมชนเพราะประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองการเกษตร จากการปนเปื้อนของพืชตัดต่อพันธุกรรม Legal Measure of Thailand to Protect Agriculture from Genetically Modified Plant Contamination
ชื่อผู้เขียน	นายจรูญวิทย์ วิภาวิน Mr. Charunwit Wipawin
แผนกวิชา/คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศ.ดร.จุมพต สายสุนทร
ปีการศึกษา	2549

Abstract

"Legal Measure of Thailand to Protect Agriculture from Genetically Modified Plant Contamination" studies into the legal concepts, policies and strategies of the government to prevent GMO contamination to non-GM agricultures. The study discusses complications and problems of the studied Thai legal strategies and suggests modification alternatives as well as pragmatic approaches in insulating non-GM agricultures from increasingly widespread GM crops.

The hypothesis was that Thai legal measures to protect non-GM agricultures from GMO contamination were based either on Crop Quarantine Act 2507 B.E., Plant Variety Act 2518 B.E. or Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act 2535 B.E., which were neither sufficient nor effective to bring about legal protection for both non-GM agricultures and consumers in the country. For example, a cabinet resolution deferred GMO field trials by the Agriculture and Cooperatives Ministry and put off commercial GM seed import until there was a biosafety validation but allowed import of the seeds for academic purposes. However, Bt cotton—a genetically modified cotton, was illegally, yet widely, planted and harvested in the country. A large number of GM papaya seeds were also illegally planted outside of governmental agencies while the responsible sectors had not take the situation into much concern.

GM crops give higher yields, are more resistant to plant diseases and pests, and could be stored for a longer time after harvested. However, there is still no scientific proof which could point out whether consumption of GM products will eventually cause health or environmental problems. The countries which import agricultural products from Thailand could therefore ban the products from Thailand for GMO contamination reason. This would increase the costs of

conventional and organic farmings and affects the farmers whose farms are contaminated and hence are charged of patent violation. Overall, GMO contamination would highly affect Thailand as a leading agricultural product exporter.

Thai legal measures to protect non-GM agricultures from GMO contamination are still very limited. Present laws are not meant for genetically modified organisms but a mere adaptation of previously existing ones. The Department of Agriculture has a rule of restricting imported transgenic plants inside the government's laboratory and the National Biosafety Committee has proceed for a plan to create a specific set of rules to reinforce biosafety in all procedures relating to modern biological techniques or bioengineering B.E. 2547. However, GM plants frequently leak into the environment while Thailand still provides no laws to compensate or mitigate the lost of the farmers when contamination occurs.

The study suggests that laws on GMOs biosafety cover the production, importation, exportation, contamination control, strict license control, research control as well as public participation, contamination compensation, details of information given to the public especially those who could suffer the consequences of GMOs, and finally the violation punishments. The making of such laws must based on the Precaution Principles of Catagena Protocol on Biosafety, taking into consideration the matters of environment, ecology, biodiversity, and other factors for Thailand such as sustainable development, farmer rights, cultural heritages, and the public awareness of biosafety. In an attempt to create a law on GMOs, it should be taken into consideration as well that farming is not a mere occupation for most of Thai farmers but a part of their lifestyle and a part of the country's cultures. Agriculture contributes a great deal to the country's cultural identities, especially for the communities. GMOs should not be taken lightly for an agricultural country like Thailand.